

ARKIVYSKUPAS ME ISLOVAS REINYS

(1884-1953)

«Neli d kim. Nukankintieji kovoja drauge su mumis... Jie stiprina m s gretas. — Tebus pašlovinti nenusilenk prieš neties . Jie gyvena amžinai». (Ark. Reinio žodžiai, žuvus 1951 m., bendrakaliniui).

Ganytojas, akademikas ir kankinys gim 1884 m. vasario 15 d. Utenos apskrityje prie Daugaili , Madagaskaro vienkiemyje, vienuoliktuoju šeimos k dikiu. Pradžiamoksli gavo Antaliept je ir M rin je Ašmenoje, vidurini Rygoje. 1901-1905 m. mok si Vilniaus kunig seminarijoje. Po to Petrapilio dvasin je akademijoje. ia šalia kitatau i profesori lank ši lietuvi paskaitas : Kazimiero Jauniaus hebraj ir biblin graik kalb , Jurgio Matulai io-Matulevi iaus sociologij , Aleksandro Dambrausko-Jakšto šv. Rašto vad , Prano B io fundamentalin teologij , Jono Ma iulio -Maironio moralin teologij ir sielovad , J. Baltrušio kanon teis . Pagrindine šaka m apologetik pas prof. P. B . 1907 m. birželio m n. 10 d. šventintas kunigu. Akademij baig 1909 m. teologijos magistro laipsniu, paraš s darb apie krikš ionyb s tak dorov s mokslui. Tais pa iais metais išvyko filosofin ms studijoms

Belgijos Liuven . Jas užbaig 1912 m. daktaro laipsniu. Dizertacijos tema buvo Vladimiro Solovjovo mintis apie dorov s pagrind . Apart filosofijos paskait , klaus dar fizikos, chemijos, geologijos-minerologijos, biologijos, anatomijos-fiziologijos ir politin s ekonomijos.

Kad užbaigt bendr j gamtos moksl kurs , 1912 m. lank vietos gamtos moksl fakultete botanikos, zoologijos, citologijos paskaitas ir išlaik kvotimus. 1913-1914 m. Strasbourge tobulinosi apologetikoje ir gretimuose moksluose. Aplank dešimt Europos krašt . Daniujoje, Horsenso mieste per trejas atostogas dirbo sielovadoje tarp lietuvi ir lenk išeivi .

1914-1915 m. Vilniuje prie šv. Jono bažny ios jo vikaro pareigas. 1915-1922 m. vietos lietuvi gimnazijos, pedagogini kurs

kapelionas, mokytojas, nuo 1916 m. kunig seminarijos profesorius. Veik vilnie iuose ateitininkuose, pavasarininkuose, krikš ionyse demokratuose, ketverius metus ved švietimo draugij *Ryt*. 1919 m. nuo vasario 22 d. iki liepos 23 bolševik kalinys Vilniuje, Daugpilyje ir Smolenske. Du metu dirbo Lietuvi Mokslo Draugijos valdyboje. 1920-1921 m. d st filosofij Lietuvi Mokslo Kursuose Vilniuje. 1922 m. tarp 20 Vilniaus veik j ištremtas laisv Lietuv .

Nuo 1922 m. rugs jo 1 dienos iki 1931 m. buvo extraordinarinis psichologijos profesorius Lietuvos Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-Filosofijos fakultete. Po to, vyriausybei panaikinus psichologijos katedr , liko psichologijos privatdocentas prie filosofijos katedros.

Vilniaus vysk. Jurgio Matulai io r pes iu 1923 m. liepos 14 d. pakeltas prelatu. T met rugs jyje Lietuvos vyriausy b s atstovas XVII tarptautiniame priešalkoholiniame kongrese Kopenhagoje. Kiek v liau Lenkijos prispaust j taut Ženevos konferencijoje atstovavo lietuvius ir teik Taut S jungai memorandum vilnie i lietuvi klausimu.

Veikliai reiš si politiniame darbe per krikš ionis demokratu iki 1926 m. balandžio m nesio. 1925 m. rugs jo 25 — 1926 balandžio 21 d. užsienio reikal ministeris. Jis žymiai palengvino apaštališkajam vizitatoriui arkiv. Jurgiui Matulai iui išlyginti Lietuvos ir Apaštal Sosto santykius, sudaryti Lietuvoje kaimynini taut nepriklausom bažnytin provincij . Nuo 1926 m. bal. 5 d. tituliarinis Tiddi vyskupas ir vysk. A. Karoso koadjutorius su paveld jimo teise.

Nuo 1927 m. Pavasario s jungos ir federacijos glob jas. Vietini ir bendr suvažiavim , konferencij dažnas dalyvis, paskaitininkas. Priklaus ateitinink federacijos valdybai. Ypatingai r pini nosi bendra katalik akcija. Katalikiškajai veiklai aukojo ir j gas ir santaupas. Bud jo, kad sielovada deramai vykt . Jis pats rekolekcij ved jas, dažnas, gilus bei išsamus pamokslininkas. Globojo Vilkaviškio kun. seminarij nuo pat pradžios. Organizavo Lietuvos Katalik universitet ir 1932 m. paskirtas jo rektoriumi. Bet š židin užgniauž pasaulin valdžia. 1937.VI.9-IX.9 aplank Šiaur s Amerikoje ir Kanadoje 52 lietuviškas parapijas, katalik universitetus, dom josi kat. veikimu bei psichologiniais mokslais. 1939 m. vasario 21 d. pakeltas Lietuvi Kat. Mokslo Akademijos narius mokslininkus.

1940 m. liepos 18 d. paskirtas titulariniu Cypselos arkivyskupu ir Vilniaus arkivyskupo pagalbininku. Drauge jo generalinio vikaro pareigas. Kai vokie iai arkiv. R. Jałbrzykowsk išvež Marijam-

pol , o v liau jam persik lus Balstog , arkiv. Reinys liko Lietuvos sovietin s respublikos ribose esan ios vilnišk s vyskupijos administratorius. Viso septynme io kryžiai Vilniuje prilygo jo mokytojo ir pirmtak no vysk. Jurgio Matulai io M.I.C. septynmet . 1947 m. komunist suimtas, nuteistas dešim iai met ir ištremtas d l to, kad prieš j mel nenusilenk , j atskleid ir pasmerk . Didvyrišk dr s vainikavo gyvyb s kaina. Žuvo kariškame Vladimiro kal jime 1953 m. žiem .

Gana atšiaurios s lygos nuo pat mažens j užgr dino gerai kovai. Augo skaitlingoje šeimoje. Augšt moksl ir dvasin s kult ros pasiek ne eiline auka ir pastangomis. Kovoje už teis ir ties nežinojo kompromis . Tod l kalintas 1919 metais. Tod l po trej met — tremtinis iš Vilnijos. Tod l nepriklausomyb s laikais jam byla ir moralin s sankcijos. Pagaliau nuolatinis kryžiaus kelias Vilniuje okupacij laikais. Kelias, nuved s kalvarij .

Buvo tikras asketas. Taigi patrauklus. R kal ir svaigal nevar tojo. Reng si kukliai. Kambarys išsiskyr paprastumu. Laik sunau dojo maldai, temptam darbui, dažnai tam skirdamas ir b tino poilsio valandas. Jo trumpa atgaiva buvo ne kurortuose, bet gimtajame sodžiujė. Vaiši nereng . jas jo tik b tiname reikale. Bet turt nekrov . Knygai, spaudai ir šalpai pinigų negail jo. Garb s ne sau jieškojo. Taip jis panaš jo tiems, kuriuos regime altori garb je. Šitai pasteb jo ir kitatau iai, buv bendrakaliniai Vladimiro kal jime. Pavyzdžiui, vokie i užsienio reikal ministerijos tar jas protestantas dr. Gotthold Starke, buv s toje pa ioje kameroje, ilgame straipsnyje išryškina arkivyskupo asmen ir didvyrišk laikysen . (Draugas, 1957.VI.7). Tarp kitko pabr žia: «Jo laikysena yra tikrai Bažny ios šventojo laikysena... Jo autoritetas sklido pro kal jimo sienas iš vienos griežtai izoliuotos cel s — kiton. Aš pats daug gavau iš šios prakilnios asmenyb s, kurioje jung si tvirtas tik jimas, didelis mokslas, krikš ioniškoji meil ir nusizėminimas ».

Spaudos darbo Ganytojas m si 1907 m. Reišk si daugiausiai psichologijos srityje. Bendradarbiavo *Šaltinyje, Draugijoje, Vadove, Ateityje, Aušroje* (vilnišk je), *Viltyje, Vilniaus Garse, Vilniaus Aide, Vilniuje, Laisvoje Lietuvoje, Lietuvos Mokykloje, Logos, Soter, Naujojoje Vaidilut je, Ryte, Pavasaryje, Jaunimo Vade, T vyn s Sarge* (tiek Vilniaus tiek Kauno), *Tiesos Kelyje, Židinyje, Sargyboje, Lietuvoje, XX Amžiuje* ir kitur.

Gyva ir tempta visuomenin veikla, sielovada, ganytojavimas, mokslinimas neleido atsid ti platesn s apimties veikal rašymui, nors tam savybi ir pasiruošimo netr ko. Jo svarbesnius 106 straipsnius randame *Suvažiavimo Darb* III tome, 1940, 478-481 psl. Ten

turime ir jo vienus iš paskutini j laisv s laik straipsnius : *A. a. Pjūs Vienuoliktasis*, 3-9 psl. ir *Ras ir psichika*, 101-111 psl.

Atskiri leidiniai

1. *Tomas Akviniētis, jo gyvenimas, raštai, metodas*, Kaunas, 1916, 26 psl.
2. *Mémoire des Lithuaniens du territoire de Vilna, présenté au Conseil et aux Délégués a la IVe Assemblée de la Société des Nations*, Ženeva, 1923, 14 psl.
3. *Memoir presented by the Lithuanians of the Vilna Territory to the Council and Delegates of the forth Assembly of the League of Nations*, Ženeva, 1923, 14 psl.
4. *Paskirstomoji teisyb*, Kaunas, 1937, 20 psl.
5. *Propagandos psichologija*, Vilkaviškis, 1938, 20 psl.
6. *Rasizmo problema*, Kaunas, 1938, 108 psl. (Tai iš viso pirmas pasaulin je mokslin je literat roje darbas, apim s, kad ir nepla iai, visus rasizmo problemas atspalvius).
7. *Psichologijos vadov lis*, Laisvas prof. elpanovo darbo vertimas iš rus kalbos, Vilnius, 1921, 242 psl. ; Kaunas, ²1923, 242 psl.

Bibliografija : [J. Eretas], *Jo Eksc. Vysk. Me islovas Reinys*, Suvažiavimo Darbai, III, 1940, 475-481 psl.—P. Dovydaitis, *Vyskupui Me islovui Reiniui laišk as jo amžiaus 50 met sukaktuvi proga*, Ateitis, 1934, 2 nr., 72-81 psl. — K. P. Aleksa, *Arkivysk. M. Rein prisimenant*, Aidai, 1954, 10 nr., 442-445 psl. — J. Bi i nas, *Arkivysk. Me islovo Reinio ištr mime ir kal jime mirt minint*, Lux Christi, 1954, 4 nr., 70-73 psl. — J. Bi i nas, *Arkiv. Reinio mirtis kal jime*, Draugas, II, 1954.VII.31. — S. Matulis M.I.C., *Arch. G. Matulaitis-Matulevi ius visitator apostolicus pro Lituania*, Roma, 1948, 172-173 psl. (dizertacija mašinraš iu). — G. Starke, *Arkiv. Reinys SSSR ka l jime. Filosofijos studijos Vladimiro cel se*, Vert V. Bgd. (Bagdaniavi ius M.I.C.), Draugas, 1958.VI.7. — J. Kuzmionis, *Mirties liudininkas*, Europos Lietuvis, 1954, 12 nr. — *Žinios apie suimtuosius Lietuvos vyskupus*, Ten pat, 10 nr. — Vaituoklis, *Prof. Dr. M. Reinio konsekravimas vyskupus*, Rytas, 1926, 108 nr. — K. K. U[rbonavi ius], *Vyskupo Reinio atsilankymas*, Tiesos Kelias, 1937, 10 nr., 548-549 psl.; Ten pat, 1926, 5 nr., 57-58 psl. (vysk. paskyrimo raštas).—Darbininkas, 1957, 27 nr. — Acta Apostolicae Sedis, 1923, 482 psl. ; 1926, 132 psl. ; 1941, 178 psl.

S. Matulis, M.I.C.

Roma